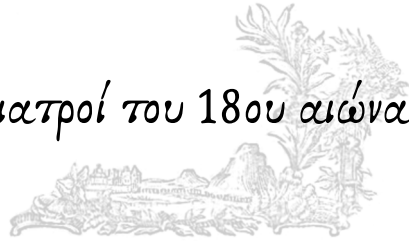

Ιατρική και γιατροί του 18ου αιώνα

Η εποχή των ιατρικών θεωριών

Τον 18ο αιώνα, παρόλη τη διάδοση του Διαφωτισμού, παρουσιάστηκε κρίση στην επιστήμη των σπουδαγμένων στα Ευρωπαϊκά πανεπιστήμια γιατρών, που οφειλόταν στην έλλειψη τεκμηριωμένης Θεραπευτικής¹. Οι σπουδές των «ιατροφιλοσόφων» επέτρεπαν και στους μη-θεραπευτές φιλοσόφους, όπως αυτούς του γερμανικού ιδεαλισμού, τον Καντ, τον Φίχτε και τον Σέλιγκ² να εκφέρουν γνώμες για θέματα φυσικής και φυσιολογίας, καθώς η επικρατούσα άποψη ήταν ότι όλες οι επιστήμες έπρεπε να

-
1. Tsouyopoulos, Nelly: The influence of John Brown's ideas in Germany, *Medical History*, No 8, 1988, σελ. 68. Βρίσκεται και στην ιστοσελίδα: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2557344/pdf/medhistsuppl00039-0070.pdf>
 2. Risse, G.B.: Kant-Schelling, and the early search for a philosophical 'science' of medicine in Germany. *J Hist Med Allied Sci.*, τομ. 27, τευχ. 2, 1972, σελ. 145-58.

υπάγονται σε κοινές αρχές. Έτσι ήταν δύσκολο να αποφευχθεί η επιρροή της φιλοσοφίας στην Ιατρική, μια επιστήμη που εκ των υστέρων αποδείχθηκε κατεξοχήν θετική, με αποτέλεσμα εκείνη την εποχή πολλά ιατρικά προβλήματα να αντιμετωπίζονται με υποθέσεις, υπό μορφή θεωριών, που συζητούντο και εύρισκαν υποστηρικτές. Παραδείγματα τέτοιων θεωριών είναι το ιατρικό σύστημα του Φρίντριχ Χόφμαν³, που αναφερόταν σε μηχανικές δυνάμεις, ο Μεσμερισμός του Αυστριακού Φραντς Άντον Μέσμερ, που βασιζόνταν στο ζωικό μαγνητισμό, ο Βραουνισμός του Σκωτσέζου Τζον Μπράουν, που βασιζόνταν στη διεγερσιμότητα του συνολικού ανθρώπινου οργανισμού, ενώ οι συντηρητικοί γιατροί εξακολουθούσαν να πρεσβεύουν τα δόγματα του Ιπποκράτη και του Γαληνού περί των χυμών. Η επιστημονική αυτή κρίση είχε αντίκτυπο και στην απασχόληση των επαγγελματιών αυτών, καθώς δεν υπήρχαν ου-

3. Ο Χόφμαν το 1693 ανέλαβε την οργάνωση της Ιατρικής Σχολής στο Πανεπιστήμιο της Χάλλε (Halle/Saale), όπου και υπηρέτησε ως ο πρώτος καθηγητής της Ιατρικής. Κατά τη μακρόχρονη θητεία του συνετέλεσε στο υψηλό κύρος που απέκτησε η Σχολή τον 18ο αιώνα. Με την θεωρία της Ιατρομηχανικής Ιατρικής αναγνώριζε ότι χημικές εξεργασίες συμμετέχουν στις υδραυλικές μηχανές των ζώντων οργανισμών. Παρά τις αδυναμίες της ιατρικής του θεωρίας, με τις υποθέσεις του έδωσε ώθηση στην απομάκρυνση της ιατρικής έρευνας από τις μέχρι τότε επικρατούσες απόψεις του Γαληνού. (Από το λήμμα Friedrich Hoffmann (1660-1742) στο: *The Dictionary of Eighteenth Century German Philosophers*, edited by Manfred Kuehn and Heiner Klemme (London/New York: Continuum, 2010). Βρίσκεται και στην ιστοσελίδα <https://users.manchester.edu/FacStaff/SSNaragon/Kant/Bio/FullBio/HoffmannF.html>)

σιαστικές διαφορές στην θεραπευτική πρακτική μεταξύ αυτών και των παραδοσιακών πρακτικών θεραπευτών. Οι περισσότεροι ασθενείς προτιμούσαν τους πρακτικούς ιατρούς, τους πρακτικούς χειρουργούς της εποχής ή και τους κουρείς, που ήταν και κατά πολύ φθηνότεροι. Οι απόφοιτοι των πανεπιστημίων αποκαλούνταν «ιατροφιλόσοφοι», και όντας ελάχιστοι, για οικονομικούς λόγους και για την ανάλογη κοινωνική αναγνώριση, επιδίωκαν να εργασθούν στους άρχοντες και στις βασιλικές αυλές της Ευρώπης, καθώς και στους αξιωματούχους της Οθωμανικής αυτοκρατορίας.

Προς το τέλος του 18ου αιώνα και τις αρχές του 19ου παρατηρήθηκαν διαφοροποιήσεις στην ιατρική σκέψη και διδασκαλία. Πολλοί γιατροί συνειδητοποίησαν ότι οι ιατρικές γνώσεις δεν ήταν δυνατό να οργανωθούν σε βασικές αρχές και νόμους, όπως στα μαθηματικά και στις φυσικές επιστήμες, ούτε οι ασθένειες μπορούσαν να ταξινομηθούν όπως τα φυτικά και τα ζωικά είδη⁴. Οι ασθένειες άρχισαν να περιγράφονται ως βλάβες ή αλλοιώσεις συγκεκριμένων οργάνων και όχι ως συμπτώματα. Παθολογικές αλλοιώσεις σε όργανα και ιστούς άρχισαν να μελετούνται σε νεκροτομές και νεκροψίες. Νέες διαγνωστικές τεχνικές, όπως η ακρόαση και η επίκρουση επέτρεψαν την αποκάλυψη αλλαγών

4. Kondratas, Ramunas: «The Brunonian Influence on the Medical Thought and Practice of Joseph Frank». *Med Hist Suppl* 8, 1988, σελ. 75. Βρίσκεται και στην ιστοσελίδα <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2557343/pdf/medhistsuppl00039-0082.pdf>